

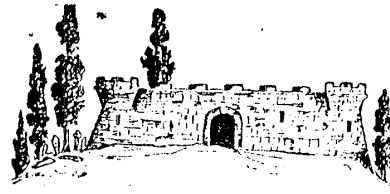
درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

برنجی سنه: ایکه نچی جلد

نومرو: ۲۳

۲۰ مارت ۳۳۸

بېړيوک پټرونک وېستنه د سې ۱۰

تاريخي - سياسي تدقيق

مټ

کې بولې وکندن صوکر ابرامق کې برانډني روسيا، خلفرينک زمانده، حيايتي غائب ايتش اورويي فضيله ندرکه نامزد انکېن بر ده کيز اوله جندز. اوله برده کيز، کندېنه قارشې ضيف الارله بنا ايدېله چک بونون بندلري، اکر بو خلغلر صوبک مجراستي اي تعين واداره ايدېه بيلرلر، آشوب هر طرفي دالغه لري آلته له جق بر نهرحاله کله چکدر. بونون صوکره مندرجاني آشاغېده کله چک اولان وصيت ماده لرني تثبيت ايديور. بونلري حضرت موسي نك الواح عشره ي يهودي ملته اصرا ايتديکي کي ابديا نظر دقت وبصيرنده طووناي اوزره تنبيه وتوصيه ايديور:

« ماده ۱. — عسکرک دالما چنکور و تعليمي قالمسي ايون روس ملتي دالما حال حربه بولونور. ق، واکو يالکيز دولتي ماليه سني اصلاح، اردوي تنظيم وتعرض ايون ک مساعد برفرست کوزله مک مقصديله آره صره دېکله وېرمک؛ يعني صرف روسيه نك قوت وقدرتک بويوبوب آرمه سي ايون صلي حربه، حربي صاحبه واسطه قيامي.

« ماده ۲. — اورويانک الک متري ملترندن حرب اشالرنده عسکري متخصصلري، صاحب زمانلرنده ده عالم کتيرنک؛ بو صورتله روس ملتي کندي فائيتي غائب ايتکسيز باشقه لرنيککندن استفاده ايتديرمک.»

« ماده ۳. — هر فرسته اوروياده ظهوره کان هر نوع مذاکرات واختلافه اشترک ايتک وبالحاحه مملکتک ياقين اولمي اعتباريله آلمانيا ايشلرېنه اعظمي علاقه کوسترمک.

« ماده ۴. — لهستانده هر زمان فتنه ونفاق صاحقي، مملکتک بيوکاري پاره ايله اله ايتک، قرالارک انتخېنه تأثير ايتک ايون پارلمنتوري انسان ايتک، بوناسته کندي طرفدارلري ايلري بوسورمک، اونلري حايه ايتک؛ مملکت داخلته عسکر سويق ايتک وپوراده دائمي برصورتده يرشمک فرصتي حاصل اولونجه بقدر بونلري اوراده اسکان ايتک؛ همجوار دولتر اعتراض ايدېله چک اولورلرله اوللري نظامين ايون کنديارينه، ايلري ده پکيدن استرداد ايدېله اوزره، مملکتدن بعضي قسملر افراز ايتک.

« ماده ۵. — اسوجدن ممکن اولدني قادار چوق بارچه قوبارمق و مهارتله کنديبي تجاوزم سوقي ايديرک، روس حا کيتي آلته آلنسي ايون وسيله احضار ايتک، عيني زمانده کنديبي دائمارقه دن، دائمارقه سي اسوجدن آبري بر افرقي آزالرنده کي اشترافي دائمي بر دقتله ادامه ايتک.

« ماده ۶. — روس پرنسرينک زوجلرني دالما آلان پرنسلسري ميانندن انتخاب ايدېله اولرله اولان عائلي قرابت مناسباتي آرتيرمي، بو صورتله منافعه زي کنديلر گنگيله مزج وتخليط ايديوب آلمانياني روس دعواسنه مربوط برافرق تأثير ونفوذ مري اوراده زياده له شديرمک.

بيلدېکزه کوره ايلک دفعه اولن اوزره اسوجيه ترجمه ايديش اولان آيتدېکي مټ غيارده نك موثوق نسخه سندن آلنش (تفديله بايکيز) واصل وصيتنامه موادندن اول طابعک علاوه ايتش اولدني سرلوحه لر و مقدمه لرله برانکده عيناً نقل اولومشدر:

« بويوک پټرو طرفدن کندي سندن صوکره روسيه تختنه کچه چک خلفالرينه ترک وسن پټرسبورغ جوارننده کي پټرهوف سرايي اوراق مخزننه توديع ايديش اولان بر اورويانک حا کيتي لايحه سنجک صورتيدر:

جناب واحد ذي تئليک نام مطلق واقديله بز بونون روسيه وسائر اقليمک حکمداري پټرو روس تختنه وروس ماتي اوزرنده سلطنته کچه چک اولان بونون اخفاد واخلافزه

جان وناجزي بز احسان بويوران وعون وعنايت رانيسيله نري هدايت وحمایت آلان جنساب حق نامه

دبرکه، شش حکمت صدائيه اولاي اوزره باقي ايتديکي مطالعه سنج، کنديبي روس ملتيک استقباله اورويان اوزرنده عمومي برحاکيت اجرا سندن طرف الله ماوراولدني فکرنده در. بوفکره دليل اوق اوزره شو ملاحظه ي درميان ايديرک اورويان مللري چوق ايلدرله مش والآن نهايتي اولومه منجر اوله جق بر پيرلاک دوريه کنش آديملرله ياقلا شقه ده بولومشدر. بونون شو نتيجي استخراج ايديرک کچه چک وتاملي دورنده بولونان برات، تام قوت و ايرکيتک تقطه سته واصل اولور اولان بونلري قولايجه حا کيت واطاعتي آلته آله بيار.

روس حکمداري بوشالدين غرب وشرقه دوغرو واقع اوله جق استيلا حرکتک، روماليري باربارلرک استيلا سيله تازه بر حياهه مظهر ايدن تقدير السبي کي، مقدر برفرست حرکت اولدني بيسان ايدر. بو شمال آقيني؛ برانديني ايجه قوم وميله مصرک قورق تارالارني بر زمان برکتله ندرن نيلک طاشمه سته تمثيل ايدر. وعلاوه دبرکه کندي سندن اول برچاي

[۹] عمرري: اسوج بحرين سياسي سندن واپسالا دارالفنوني پرونده ورلرندن ره دوائ کيه لاهن

ذوقده کي تورکيه سني ناملر سويلدېسه بو دفعه يرلي تورکي سويلدې.

برده «هنر» بچي وار. توفيق فکرت، اونون صوکر اعمد عاکف بک و صوکر زماندرده خارق العاده چالاک بر افاده يله چوجوقلره قصه لر و متقبلي بازان معلم سراج الدين بک عروضله يرلي لهجه ي افاده ايتکده بويوک مهارت کوسترديلر. فقط اولر کي هرکس مهارت کوستره من. بو شخصي بر هنر، شخصي براستعداددر. ويا لکيز «صنعت» ساحه سنده قالير. الک بويوک بېته کارلرک بر موسيقي آلتي چوق هنور بر سازنده دن آبي قوللا غادق لري کورولديکي کي بيشاً الک آبي شاعرلرکده وزني استادانه قوللا غادق لري اولور: شېخ غالب بويوک بر شاعردی، عروضي آبي قوللانامازدی، نائي قدیم، عوفی بک چوق استادانه قوللانيرلردي، فقط اونک قادار بويوک شاعر دکادرلر.

توري لازم کان بر نقطه داهما قالير: توفيق فکرتدن بري تورک شعر اسانز نثراشدی. عروضله عادتاً نثر يازمق مراق تورده دی. عروض اولسون، بجه اولسون، وزنلرک سبب وجودی حسياني افاده ايتکدر. وزنلرله حکايه يازمق، سني بنلي محاورلر ترتيب ايتک، طبعي مرحوم طنبورى جيل بکک طنبورله چوجوق اغلاقي ياخوده سواقده کي صابچينک سني تقليد ايتک کي، اصل دهاسي خارچنده اولان خصوصي هنرلرله بکزه ر. طنبور ووزنلر موسيقي وشعري افاده ايتک بيارلر، بو هنر اساساً طبعيلرنده بو قدر.

حاصلی، لساندن صوبولجه، عروض اسکي عروضدر، ذوقز دکيشدی، لسانز دکيشدی، شعري تاليفن دکيشدی اواصلا دکيشمده دی، شرفک ايلک شاعرلرينک انده نهيدسه بويون اودر. اوچنچي اعتراض، ديبوردمک، عروضيه بونون بويوک شعر منک اورولولديني ده کوروبده صادق قالق ايسته يلرلر کاور. اوت بو بحثک الک جانلي نقطه ي بوراده در.

عروض شعر اسانزک وجودنده بل کيکي کي اساسي برعوضدر. تورکيه اونک اطرافنده تکون ايتدی؛ بلاتررد دېله بيليرک عروضه آشنا اوليان بر تورک ادبي تورکيه نك عبارتي تقدير ايدمه من. حتى ظن ايددمک ايلريده کي نسللر بيله، تورکيه ي بيلمک ايچون، عروضه آشنا اولقندن وارسته قالاماز. بو وزن مجراشک نيجه سي تحقق ايتشدر؛ عمددين، بو وزن بختنده بره بشردی، ضيا کوک آب ملي حقيقي تثبيت ايتدی، جلال ساهر بونون يکي نسل قبول ايتديردېکي ايچون ياد ايدېله چکدر، يرني ملي وزنلرله ترک ايدن عروض، بوسبوونون غائب اوله جني؟ مصطفي شکيب بک کي بزده اورتندن قالف جني ظن ايتيورم. عروضه حا ککک تورک ووزلري زمان زمان کيه گوره قوللانيلوردي، بو دفعه قاعده برعکس اولورق عروض اوله قوللايه جق.

بجي کال

منظومه :

تربیه

فلسفه تربیانی

[۱] ۲

بو قسمك . موضوعه داخل اولاددن اول كچن
مقاله مده صوك فكرلى . واقع اولان بعضى استخبار
حلر حسیله . برآز توضیح ایتك ضرورتی دودیم .
برنجی مقاله ده ، تالی تحصیله و برپان مامومات
عمومیه میاننده مادیات ایلده . مونیاتك امتزاج ایتدیر
یله . مسندن دولای گنجیلمزك روحلنده حاصل اولان
قرارسزانی علاقه دار اولانله قیسه ، فقط مشیتکی
بر لسان ایلده ابلاغ جرائنده بولوشدم . چونکه
بو تحصیل مرحله سنك اعتقادجه (تعلیمی) اولان
وظیفه مسندن ماعدا برده (تربیوی) افولوسی
موجودد . بو وظیفه لر دن برینك (تربیوی) اولان سنك
سبی مداملرینك هنوز کندی روحلنده کی آرزو
واشتیاقلره کوره بر ایمان واعتقاد بحرابی باغفه
قدرتیاب اولامالارندند . سلطانیده تحصیله بولان
طلبه نك سنی - آشنای بوقاری - اون بش ایلده یکریمی
آراسنده بولدیور . بوشاشده کی برانسانك یکی برحس
وفکر بنای قورماسنه امکان یوقدر . بناء علیه
سلطانی ماملرینك مہم بروطیفه ملیه ترتیب ایدیور
دیگرده کی اوده طلبه سنك حرم روحنه نفوذ ایدوب
طبق بر مرشد کی اولرک آلدن طوعی ومنسوب
بولودلری ملک ، قدساتی بوزاره کولکاره - درس لرینك
مساعده سی نسبتند - بولرک براهتم ایلده آشیلامقدرد .
بوقه ، ساده حه تعلیمی درعهده ایتدکاری درس لری
برقوتفه رانسجی کی غیر ، غیر ، غیر سوبله یوب ساملریخ
سنه نهایتند امتحان ایتك - پروگرامده کی مواد
درسیه ایسته دیکی قدر جوق اولسون - برسلطانی ماعی
ایچون وظیفه سی اکسیک یاقی دیگر . زیر اسلطانیدن
جیقاچ بر طلبه نك ، ساده پروگرامده مندرج اسامات
تعلیمی ایا اوکرش بر (انسان مجرد) اولاسی مطلوب
دکادر ، بلکه آسل غایه ، اونک بوملوماتی هضم ایش
برقفا ایلده حققی بر (اسلام و تورک) روحنه مالک
اولماسیدر . عکس تقدیرده تدریسی ده جوق
مکمل اولان براجنی مکتبی ایلده برتورک لیسه سی آراسنده
هیچ بر فرق قالااز . اگر بر فرق موجود ایسه ،
اوده برنجیدن جیقاچ بر طلبه نك او مکتبک خریله
یوغورلش اولاسی ، ایکنجیدن جیقاچ برکنجک ایسه
(نه ایدیکی بلیرس) برحاله بولوناسیدر که بوده هر حالده
له مزه بر فرق اولماسه کرکدر . ذاتا عصری معناسیله
دینی بوتون اولیان ، ملیتی تقدیر ایدوب مانی سه مومین
برکنج نه قدر عالم اولورسه اولسون حدودلرین
خارجندن صاتون آلینه ییله جک فایداسر بر مانکنندن
باشقه نه اولای بلیر ؟
دینی ، اخلاقی ، حتی بدیی قیمت حکملرینك
تأثیرندن آزاده اولتی اوزره پایلدی ایستیلن لاییک

[۱] برنجی مقاله کچن نسخهدرد .

نسی

برسججه ... مہناپس ، لوش برسججه بدی ...
بولدشم سولرکن بخشزانی
فلینده برینک زهر بیخی
کوزلرندن آقدی ، آنه ده کدی ...

دیدم که : - ایچالنه یالکز بر دکلی ؛
هله بر قولاوی ویر ، چشمه لرلده
نه حزن ایگله یور سسی درینده ؛
اولرک گوکلی ده زهرسز دکلی ...

اوزاقده سس - بزجه آغلارکن صولر
برزمان دوشونوب . غریب بولدشم
دیدم : - رگون دینر نیم گوز یاشم ،
اولرک دینم گوز یاشلری وار .

علی مختار

اولا وده رسای صوکره و یانه سربلرینه بوجان حاکمیتی
بزمه مقاسمه تکلیفه کیریشله جکدر . اگر اولرندن
بری بونی قبول ایدجه اولورسه ، که بو خصوص
هر حالده واقع اوله جقدر ، بوطرفک حرص جاء ومنفعتی
تشوق ایدیلرکن دیگرکی ازاله ایچون بریکنی استعمال
ایتک ؛ اوندن صوکره قالا نك علیه صوکی شبهلی
اولایه جی برحره کیردک تپه لده جکدر . چونکه روسیه
او زمان بوتون شرقه و آدروپانک بولرک بر قسمه
مالک بولونه جقدر .

« ماده ۱۴ . — اگر ایکی طرف روسیه نك
تکلیفی رد ایدجه اولورلرسه ، که بو حقیقتده یک
آز محملدر ، بونرک آردسند ماهرانه فتنه جیقاروق
ویوله جه متقابل محاربه لر احداثیله هرابیکی طرفی
زبونلاشدیرمق . اوندن صوکره ، روسیه اولای
کندی متعهد اردولری آلمانیا اوزرینه دوکجه جک ؛
عی زمانده بری آزاقد کیرندن ، دیگرکی آرقا زلسق
لیانندن قرده کیزو باطریق دونامالرینک حایه سی آلتند
آسیالی قطععات ایلده مرتب ایکی معظم تقلیه فیلوسی
حرکت ایدجه جکدر . بحر سفید و بحر منجمدن ایلرله یین
بو قوتلر بر طرفدن فرانسه یی اشغال دیگر طرفدن
آلمانیا یی استیلا آلتنه آله جقدر ؛ بو ایکی قطعه فتح
ایدیله یکی آند و اروپانک متبانی قسقی قولایچه وقیلدیج
قیندن جیق سزین ریفه اطاعته کیره جکدر .

ایشته اروپا بوسورتله حاکمیت آلتنه آله جق
و آله بلیر . » [۱]

نالی

راغب مزلومی

[۱] بوسویتانه . حقدده ۱۹۲۲ تاریخده بزده ده
برائشیر ایدیلش اولوب امنیت عمومی کتبخانه سنده در .
بوشر بالذات مطالعه به فرصت وامکان بوله مایم ایچون
بوراده ساده حه علاقه دارانك اطلاع لرینه عرض ایتکله
اکتفا ایدیورم . (ر . خ)

« ماده ۷ . — تجارت خصوصنده هرشیدن
اول کرک تجاری و کرک حربی بحریه من ایچون بزده
یک مفید اوله ییله جک بر دولت اولان انکارته ایلده
آنیاد تاسیسه چالیشق ؛ گرسنه عمو لایمزی آلتونلریله
مبادل ایتک ؛ تجارت و بحریه خصوصنده کندی تاجر
و کیمیلر منله اولرک کیکلر آره سنده صریق مناسبتلر
تاسیس ایتک .

« ماده ۸ . — ایمر اطورلرک حدودلری
شمالدن بالطریق ده کیزی ، جنوبدن ده قره دکیز بونجه
منادیر توضیح ایتک .

« ماده ۹ . — استانبول و هندستانه ممکن
اولدینی قادار یا قلاشق . زیرا بوراده حاکم اولان
هر هانکی بر قدرت جهانك حقیقی بر حکم داری اولور .
بونك ایچون بر طرفدن تورکیا ، دیگر طرفدن ایران
علیه منادی حریرلر آچق . کرک قره دکیز و کرک
باطریق دکیز منله بحریه دستکاهلری انشا ایدهرک
بورالری ایلده کیرمک و بوتون تشبثانده موفقت
حصولی ایچون بو خصوصی اسالاس عدا ایتک ؛
ایرانك انحطاط و سقوطی تعجیل ایتک ؛ بصره کورفرزین
قدر نفوذ ایتک ؛ و ممکنسه شرقده اسکی سیریا
تجارت یولی جهانك بندرکاهی اولان هندستانه
قادار تمید ایتک . بر دفعه اوراپه واصل اولونجه
انکارته نك آلتونلرندن استغنا ممکن اوله جقدر .

« ماده ۱۰ . — دائما آوستریا ایلده بر اتحاد
تاسیس و ادامده سنه چالیشق ؛ صورتا کندی نك آلمانیا
اوزرینده کی مستقبل ایمر اطورلری حاکمیتده متعاقب
تصورلرینه عیاشات ایتک ؛ فقط تینی زمانده برنسلرک
حرص جاه و ماللری ایمر اطورلری علیه تشویق و تحریک
ایتک . بویاشلری اوصورتله ترتیب و اداره ایتک که
هر ایکی طرف روسیه نك مظاهره و معاونته مراجعت
ایسین . بویله جه مملکت اوزرینده حقیقی حاکمیت فائده منری
احضار ایدجه جک بر نوع حایه اجرا ایتک .

« ماده ۱۱ . — آوستریا خاندانی تورکارک
اوروپا دن دفع و اخراجنه میل ایدیلرک ؛ فقط استانبولک
ضبطندن اول یا کندی سنی اوروپانك ده اسکی
دولتله حربه صوقدیردق و یاسوکرده دن ینه استرداد
ایدیلک اوزره ممالک مفتوحه دن بر قسمی کندی سینه
ویردک بزده قارشلی اولان استرفاب حللری تعطل
و ابطال ایتک .

« ماده ۱۲ . — تورکیا ، ماجارستان و جونی
ایستانده کی بوتون روم ، فانولیکری کندی سینه ربط
ایتدیردک بونلری اطرافنه جمع ایتک . اولرک بر مرکز
واستنادگاه تشکیل ایتک و یا خود جسمانی و یا روحانی
رئیس صفتیه عمومی بر حکم داری احراز ایتک ؛
بونلرله دوشمانلر مندن یالکز بری نرندده اونك قادار
جوق طرفدار ایدنك .

« ماده ۱۳ . — اسوچ مصل ، ایران مملوب ،
لهستان محکوم ، تورکیا مفتوح ، اردومن متجدد ،
باطریق و قرده کیزلری کیزلرین محفوظ برحاله
کیتیریلر کیتیریلر ، کیزلیدن کیزلی به و کندی حسابزه ،